

Vínne cesty

J. Húska: Wine Routes. Život. Prost., Vol. 43, No. 1, p. 39 – 41, 2009.

Grape and vine producing belong to the oldest culture of human society. Nowadays, in market orientated conditions, attention is paid to 3 phases: (1) cultivation of grapes (2) vine production technology, (3) marketing of products. One of the modern marketing possibilities is connection to the tourism industry. Some projects are created in Slovakia, which are marked on the map-wine routes for tourists: Small Carpathian wine route, Nitra-Royal wine route, Nitra wine route, Hont wine route, Wine route of Zahorie, and Tokaj wine route. Grape and wine producers have completed first two phases on comparable level with other European Union countries. Results and effects from the third phase are absent. Management of wine routes as an organisation and travel agencies, which promote active tourism, should find a way, how to enrich their itineraries mostly for foreign tourists, who come to Slovakia enjoy the natural, historical and cultural heritage.

Vínne cesty, tento moderný prvok v odvetví poľnohospodárstva a cestovného ruchu možno spájať s poznávaním, vzdelávaním, obchodovaním či povznášaním ducha. Ich vzájomná prepojenosť vytvára takmer nevyčerpatelné kombinácie.

Dobrý vinohradník a vinár musí poznať agroekologické podmienky lokality i nároky viniča hroznorodého na prostredie, technológiu jeho pestovania vo vzťahu ku klimatickým podmienkam a vývinu (rastu a vývoju). Túto prvú fázu možno zvládnuť agronomickým vzdelávaním (teóriou) a viacročnou praxou.

Druhá fáza – technológiu spracovania hrozna – treba zvládnuť pomocou teórie aj praxe z odboru vinárstva. Mnohí vinári sa uspokojujú s dlhoročnými, tradičnými postupmi. Vývoj sa však výrazne posunul dopredu. Špičkoví vinári dnes využívajú riadené kvasenie, rešpektujú odrodové odlišnosti, nezávadné zátky (nie korkové) a nové metódy hodnotenia celého procesu výroby vína, až po jeho skladovanie.

Rovnako dôležitá je tretia fáza – zhodnocovanie hrozna, ale najmä vína. Každý vinohradník či vinár má svoje zaužívané postupy. Mnohí pestujú hrozno a vyrábajú víno len pre vlastnú potrebu a potešenie, podobne, ako záhradkári pre radosť z vlastnej úrody zeleniny, ovocia či kvetín.

Iná situácia nastane, ak má vinohrad, či vínna pivnica slúžiť na komerčné účely, či už ako hlavný, alebo doplnkový zdroj príjmov. Okrem tradičných

odbytových kanálov pribudli nedávno vo vyspelých vinohradníckych a vinárskych krajinách tzv. *vínne cesty* či destinácie. Tento trend sa po r. 1989 začal uplatňovať aj na Slovensku.

Rastie počet čoraz náročnejších a vzdelanejších turistov, ktorí vyhľadávajú kultúrne turistické cesty a chodníky. Mnohé z nich sú také významné, že sú zapísané na Zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Na tomto zozname je 22 kultúrnych turistických ciest v Európe: pútnické cesty Santiago de Compostela a Via Francigena, Cesty vidieckeho osídlenia, Hodvábné cesty, ďalej je tu Baroková cesta, Stredoveké kláštory, Keltská cesta, Mozartova cesta, Schickhardtova trasa, Cesty Vikingov, Hanzové mestá, Európske parky a záhrady, The Pont de l'Europe, Cesta objavovania európskych miest, Cesta živého umenia a európskej identity, Férické cesty, Cesty humanizmu, Trasa „Wenzel“, Cesta odkazov a „Al-Andalus“, Cesta svetiel severu, Oblúbené sviatky a obrady v Európe a Cigánska cesta (Húska, 2007).

Vznik vínnych ciest na Slovensku

Vínne cesty sú vo viacerých krajinách oficiálnymi turistickými destináciami. Okrem nich existujú aj iné, neoficiálne chodníky, cestičky a cesty po vinohradníckych lokalitách a pivniciach, po ktorých turisti radi chodia a „ochutnávajú“ produkty vinárov. Rovnako radi navštevujú vinotéky a degustácie či veľkovýrobné vinárske zariadenia. To všetko im ponúkajú

Vinobranie v Čajkove. Foto: J. Supuka, 2008

- *Vínna cesta Záhorie* – združuje 42 obcí.
- *Hontianska vínna cesta* – so sídlom v Hokovciach, je orientovaná na región Hont.
- *Tokajská (Dolnozemplínska) vínna cesta* – jej aktivity organizuje agentúra z Košíc.

Prvým praktickým poznatkom je skutočnosť, že združenia a vínne cesty sa ľahšie zakladajú ako vyvíjajú aktivity. Napriek tomu sa vďaka nim organizuje veľa zaujímavých podujatí, či už tradičné degustácie, oberačkové slávnosti, dni otvorených pivníc, Luciino čarovanie vín (v Nitre) a mnohé iné. Povzbudila sa i rôzna publikačná činnosť, zorganizovalo sa viacero konferencií, seminárov a prezentácií. Vznikli nové vinotéky a lokálne múzeá pod záštitou združení a vinohradníckych spolkov.

Vínne cesty a cestovný ruch

v rámci svojich pravidelných programov, alebo môžu sprostredkovať na objednávku rôzne cestovné kancelárie a agentúry.

Aj Slovenský zväz pre vidiecku turistiku a agroturistiku a Slovenská poľnohospodárska univerzita (SPU) v Nitre začali po r. 1990 organizovať zájazdy pre záujemcov i v rámci vyučovacieho predmetu *Agroturistika*, najmä do susednej rakúskej spolkovéj krajiny Burgeland. Tam zbierali prvé informácie o prepojení vinohradníctva a vinárstva s cestovným ruchom. Ich praktické uplatňovanie nedalo na seba dlho čakať. Na SPU v Nitre začali vznikať diplomové práce s touto tematikou (Bréda, 1997; Čaja, 1997; Ivančík, 2004 a i.) a vytvorili sa občianske združenia, ktoré zakladali vínne cesty. Organizovala sa tiež cezhraničná spolupráca, vznikli euroregióny, kde mala prioritné miesto interakcia cestovného ruchu s vinohradníctvom a vinárstvom. Dobré poslúžili poznatky z Francúzska, Nemecka, Maďarska i Kanady.

Vínne cesty na Slovensku majú názvy podľa lokalít:

- *Malokarpatská vínna cesta* – vznikla ako prvá, vyvíja najviac aktivít a má najviac skúseností.
- *Nitrianska kráľovská vínna cesta* – založilo ju Združenie ekologického cestovného ruchu a zaberá najrozsiahlejšie územie. Má štyri vetvy – na 4 svetové strany od mesta Nitra. Aktívnejšie sa prejavuje východná a severná vetva.
- *Nitrianska vínna cesta* – jej pôsobnosť a aktivity sú sústredené na južnú časť Nitrianskeho samosprávneho kraja.

V tejto tematike doteraz absentujú významnejšie aktivity z hľadiska cestovného ruchu. Združenia zväčša nenašli partnerské cestovné kancelárie a agentúry, ktoré by prilákali viac turistov do spomínaných destinácií. Väčšinou ide o príležitostné, jednotlivcami iniciované alebo náhodné návštevy vo vinohradoch a pivniciach. Nejde nám v súvislosti s nimi o propagáciu alkoholu, ale o úctu k tradíciám, o kultúrne dedičstvo, o kultivovanú zdravie podporujúcu konzumáciu kvalitného vína, spríjemňovanie a znásobovanie turistických zážitkov, a napokon aj o lepšiu ekonomickú situáciu vidieka.

Cestovné kancelárie by privítali, keby združenia ponúkli kompletne produkty, ktoré by mohli predávať. Bolo by azda užitočnejšie nájsť spoločnú reč a spôsob, ako vinohradníctvo a vinárstvo zakomponovať do ich programovej ponuky.

Pri úvahách o ekonomizácii aktivít na vínných cestách v podmienkach Slovenska a v súvislosti s cestovným ruchom je povšimnutiahodný projekt Združenia Magna Via. *Magna Via* (Matka ciest / Veľká cesta) vznikla z kráľovsko-cisárskej poštovej cesty – projektovanej a realizovanej v 16. storočí. Neskôr sa rozvetvila (najmä v 18. storočí), dnes je dlhá približne 1 000 km. Prechádzala piatimi štátmi a veľkým počtom regiónov v nich.

Je zaujímavé, že *Magna Via* sa križuje so všetkými vínnymi cestami na území Slovenska. Obohatením tejto problematiky sú *Rády rytierov vína*, známe takmer v celej Európe, ktoré prenikajú aj na Slovensko. Ich

členmi sú osobnosti, ktoré nemalou mierou prispeli k rozvoju vinárstva v regióne, alebo aktívne podporujú vinohradnícke a vinárske tradície. Rády majú svoje „štátuty“ a insignie na prezentáciu na verejnosti.

Hľadajme teda spoločne konkretizáciu ponuky služieb pre cestovný ruch, pre vyššiu zamestnanosť v službách a finančné príjmy najmä vidieckeho obyvateľstva.

Literatúra

Bréda, M.: Dolnozemplínska (Tokajská) vínná cesta. Dipl. práca. Nitra : SPU, 1997, 80 s.

Čaja, M.: Nitrianska vínná cesta. Dipl. práca. Nitra: SPU, 1997, 70 s.

Húska, J.: Cestovný ruch zohľadňujúci princípy udržateľného rozvoja. In: Demo, M., Hronec, O., Tóthová, M. a kol.: Udržateľný rozvoj – život v medziach únosnej kapacity biosféry. Nitra: SPU, 2007, s. 320 – 323.

Ivančík, M.: Južná vetva Nitrianskej kráľovskej vínnej cesty. Dipl. práca. Nitra : SPU, 2004, 63 s.

Doc. Ing. Jozef Húska, CSc., Združenia Magna Via, Párovská 18, 949 01 Nitra doc.huska@post.sk

Starostka obce Čajkov Emília Michtová a doc. Jozef Húska (vpravo), pri slávnostnom vinobraní r. 2008 označili vínnu cestu logom Magna via. Foto: J. Supuka

